

Motion till riksdagen

1987/88:Ub527

av Lars Werner m. fl. (vpk)

om kårobligatoriet

”Den som studerar vid högskoleenhet skall vara medlem i den studerandekår som finns vid enheten.”

Detta stadgas i förordning om studerandekårer, nationer och studentföreningar för fakultet (SFS 1983:18).

Historik

Studentkårerna har sitt ursprung i de nationer som bildades vid universiteten på 1500- och 1600-talen. Nationernas uppgift var att fungera som socialt skyddsnät åt studenterna, ge social trygghet och erbjuda möjligheter till social samvaro. Medlemsavgifterna uttogs i proportion till studenternas ekonomiska förmåga. Pengarna användes till understöd åt sjuka studenter och till begravningskostnader. Tvånget att erlægga avgift till nationerna var därför snarast att likna vid en form av socialförsäkringsavgift.

Behovet av detta sociala engagemang berodde på att studenterna inte betraktades som medlemmar i städerna eller i kommunerna. Universiteten var helt fristående och hade t. o. m. egen domsrätt.

I dag omfattas studenterna av i stort sett samma sociala skyddsnät som övriga samhällsmedborgare. Det finns ingen rimlig anledning till varför studentkårerna även i dag ska upprätthålla sina traditionella uppgifter på det sociala området. Denna typ av socialt engagemang borde inte vara någon uppgift för dagens studentkårer.

Dagens studentkårer

Dagens studentkårer har i många fall påtagit sig uppgifter som det åligger stat, kommun och landsting att sköta. Studentkårerna har involverat sig i ägande av bostäder, boklädor, lunchrestauranger m. m. Av staten har man dessutom ålagts ansvar för motionsidrott, friskvård och förebyggande hälsovård. Dessa uppgifter är förvisso viktiga, men i ett modernt samhälle som vårt ingen uppgift för en intresseorganisation. Dagens studentkårer skulle i stället för ovan beskrivna verksamhet behöva ägna sig åt fackliga uppgifter, fungera som studenternas fackförening.

En grundförutsättning för att studentkårerna ska kunna fungera som fackliga företrädare är att studentkårerna är fristående från högskolan. Denna fristående ställning gentemot arbetsgivaren är en självklar förutsättning för all facklig verksamhet. Någon sådan självständighet äger inte dagens studentkårer. Alla studentkårer är skyldiga att bedriva sin verksamhet i enlighet med en särskild av regeringen fastställd, ändamålsparagraf. Detta innebär att alla beslut som studentkårens högsta beslutande organ fattar kan överklagas till i första hand högskolestyrelsen och i andra hand UHÄ och prövas gentemot nämnda ändamålsparagraf. Vidare måste alla ändringar av studentkårernas stadgar och alla förändringar av studentkårernas medlemsavgift (kåravgiften) godkännas av högskolestyrelsen. Vilken facklig organisation kan bedriva fackligt arbete under sådana förutsättningar?

En demokratisk intresseorganisation bygger sitt arbete på medlemmarnas kollektiva intresse och ansvar. I ett demokratiskt land kan aldrig en intresseorganisation tillåtas bygga sin verksamhet på obligatoriskt medlemskap. Icke desto mindre är alla svenska studenter skyldiga att tillhöra studentkåren. Någon möjlighet att reservera sig mot kollektivanslutningen finns inte och inte heller möjlighet att begära utträde så länge man bedriver studier vid högskoleenheten. Detta står i uppenbar strid mot den negativa föreningsrätten som bl. a. finns inskriven i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.

Studentfacklig verksamhet på frivillighetens grund

Många tveksamma röster har rests beträffande studentkårernas möjligheter att leva vidare och bedriva meningsfull facklig verksamhet om den finansiella grunden för dess verksamhet, Kårobligatoriet, drogs bort. Vidare har det pekats på studentkårernas stora ekonomiska och sociala åtaganden och de problem ett avskaffande av kårobligatoriet skulle få för denna verksamhet.

Värdet av en fackförening för studenter

Inget av ovan nämnda problem utgör några oöverstigliga hinder för ett avskaffande av obligatorielagstiftningen, men problemen är så pass stora att de måste tas på allvar. Riksdagen måste ta sitt ansvar för att garantera den studerandefackliga rörelsens fortbestånd åtminstone under en övergångsperiod tills rörelsen fått möjlighet att stå på egna ben. Stalliga bidrag måste utgå till den studerandefackliga verksamheten. Dessa bidrag bör vara av en storleksordning som bedöms garantera motsvarande nivå på den studerandefackliga verksamheten. Bidragen bör utgå budgetårsvis.

Staten och kommunerna måste överta ansvaret för de delar av studentkårernas verksamhet som i normalfallet ligger under ett offentligt huvudmannaskap. Staten i form av universitetet är i detta sammanhang att likna vid studenternas arbetsgivare. En naturlig följd av detta resonemang blir att universitetet övertar huvudmannaskapet för den fungerande förebyggande hälsovård, kurativa verksamhet och friskvård/motionsidrott som redan i

dag existerar. Dessa uppgifter innefattar egentligen sådant som normalt sett betraktas som företagshälsovård.

Universitetens ansvar för tillhandahållande av lunchservering till sin personal måste rimligen också innefatta studenterna. De restauranger som i dag drivs av studentkårer borde med lätthet kunna överföras till universiteten, utan att verksamheten därför skulle behöva förändras.

Kommunerna är skyldiga att tillhandahålla bostäder åt alla kommunens innevånare. Denna skyldighet förutsätter rimligen att de studerande skriver sig i den kommun där de studerar.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till kårobligatoriets avskaffande,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomiska garantier för den studerandefackliga verksamheten under fem år efter det att förordningen om kårobligatorium avskaffats,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om huvudmannaskapet för studerandehälsovård, friskvård, motionsidrott, restaurangverksamhet och studentbostäder.

Stockholm den 20 januari 1988

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Jörn Svensson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Nils Berndtson (vpk)

Inga Lantz (vpk)

Björn Samuelson (vpk)